# Φως Ιλαρόν

*Μηνιαία Έκδοση της Ενορίας Περιβολίων Ρεθύμνου. φ. 4, Ιανουάριος 2013*


## «Εγώ, πάτερ μου, είμαι πολύ καλός χριστιανός, είμαι και ταπεινός, είμαι και δίκαιος»

του π. ΣΤΕΦΆΝΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΎΛΟΥ

[…] Ήρθε κάποιος χριστιανός, πριν από τέσσερα χρόνια, πέντε, δεν θυμούμαι, μου είπε το όνομά του, και ήλθε σε μένα επειδή είχε πεθάνει ο πνευματικός του, και αμέσως μετά μου είπε:

«Εγώ πάτερ μου, για να ξέρεις είμαι πολύ καλός χριστιανός, είμαι και ταπεινός, είμαι και δίκαιος». Και τον ρώτησα από πού αυτό το συμπέρασμα.

Και μου απαντάει: «Έχω πολύτεκνη οικογένεια, είμαι τμηματάρχης στη Άλφα Δημόσια Υπηρεσία, πηγαίνω κάθε Κυριακή και γιορτή στην Εκκλησία, κάνω την προσευχή μου πρωί και βράδυ, δίνω πολλές ελεημοσύνες, και μάλιστα φτάνω μέχρι και την εντολή που δίνει ο Θεός, να δίνουμε μέχρι και το δέκατο από το μισθό μας, επισκέπτομαι τους αρρώστους στα νοσοκομεία, κατάκοιτους στα σπίτια, νηστεύω Τετάρτες και Παρασκευές και όλες τις Σαρακοστές, εξομολογούμαι τακτικά, κοινωνώ επίσης …»

Όλα αυτά μου θύμισαν αμέσως τον Φαρισαίο[1], διότι τίποτε περισσότερο από το Φαρισαίο δεν είπε, όχι, ο Φαρισαίος όλα τα έκαμε. «Διαβάζω την Καινή Διαθήκη», κι ο Φαρισαίος ήξερε τον Νόμο του Θεού, και μάλιστα πολύ καλά, «και πολλά, όλα ωραία βιβλία, όπου κι αν πάω, όπου κι αν σταθώ, μιλάω για τον Αντίχριστο, για το φοβερό ΕΚΑΜ, για το 666, και καυτηριάζω το κακό, κάνω αυστηρές παρατηρήσεις στο όνομα του δικαίου, και καυτηριάζω το κακό, και του Ευαγγελίου, σε όλους, στη γυναίκα μου, στα παιδιά μου, στους συγγενείς μου, στους υφισταμένους μου, στους γειτόνους μου, στους εργάτες μου, στους συγκάτοικούς μου, σ' αυτούς που είναι στο δρόμο, παντού, σε όλους, σε όλους…».

Δεν τον άφησα να, συνεχίσει βέβαια, διότι είχα καταλάβει αρκετά, και κείνη τη στιγμή, με φώτισε ο Θεός, αν και είμαι αμαρτωλός, όντως αμαρτωλός είμαι, αμαρτωλός και άθλιος, και του είπα τα εξής:

«Αν θέλεις να μάθεις συ ο ίδιος, πόσο καλός άνθρωπος είσαι, και τι είδους χριστιανός είσαι, και αν αυτό που νομίζεις ότι είσαι, αρέσει στο Θεό, θα πας αμέσως τώρα μόλις φύγεις από δω, στη γυναίκα σου και στα παιδιά σου, και αύριο μεθαύριο στους συγκατοίκους της πολυκατοικίας, στους συγγενείς, στους συναδέλφους και λοιπά, και θα τους ρωτήσεις να σου πουν με απόλυτη ειλικρίνεια, τι γνώμη έχουν για σένα. Και μάλιστα τι μουρμουρίζουν πίσω από την πλάτη σου, και τι γνώμη έχουν για τον Χριστιανισμό που εσύ αντιπροσωπεύεις. Αυτός είναι ο κανόνας που σου βάζω. Και θα 'ρθείς ύστερα από μερικές μέρες να μου απαντήσεις. Μέχρι τότε δεν έχει Θεία Κοινωνία. Και μόνον την αλήθεια, και όσοι διστάζουν να σου την γράψουν ανώνυμα, να την τυπώσουν στην γραφομηχανή, και στα κομπιούτερς

---

[1] Δηλαδή τον υποκριτή, που αναφέρει ο Χριστός στην «παραβολή του Τελώνη και του Φαρισαίου». Αυτός φώναζε δυνατά μέσα στο ναό «πόσο καλός είναι» και «πόσες καλές πράξεις κάνει» (κατά Λουκάν, 18, 10-14).

που υπήρχαν τότε, και να στα παραδώσουν μέσε σε κλειστά φάκελλα για να ξέρεις. Και όταν βέβαια θα ακούσεις και θα διαβάσεις τις γνώμες των συνανθρώπων σου, να σταθείς, να πας στην Εκκλησία και να σταθείς μπροστά στην εικόνα του Χριστού, και να Τον ρωτήσεις, ύστερα από όσα μου είπαν, και από όσα διάβασα, αν πεθάνω σήμερα Χριστέ μου, κληρονομώ την Βασιλεία Σου;».

Βέβαια έφυγε θιγμένος, θυμωμένος, στεναχωρημένος και προβληματισμένος. Γύρισε όμως ύστερα από τρεις εβδομάδες. Έπεσε στα γόνατα και ομολόγησε φωνάζοντας:

«Πάτερ μου είμαι αμαρτωλός, είμαι εγωιστής, μού 'παν ότι είμαι σκληρόκαρδος, θυμώδης, καβγατζής, γκρινιάρης, άδικος, κουτσομπόλης, υπερήφανος, καινόδοξος, λαίμαργος, φιλάργυρος, άπιστος, άθεος, και όλοι μηδενός εξαιρουμένου μου είπαν ότι είμαι υποκριτής, υποκριτής. Και αν πεθάνω σήμερα, δεν έχω κανένα ίχνος μετανοίας, διότι έρχεται η εβδομάδα της Κυριακής των Απόκρεω, και ξέρω ότι εκείνη την Κυριακή διαβάζεται το Ευαγγέλιον της Κρίσεως. Αν πεθάνω που θα πάω;».

Δυστυχώς, αδελφοί μου, οι πιο πολλοί από μας, άλλος λιγότερο και άλλος περισσότερο του μοιάζουν. Πιστεύουμε ότι είμαστε καλοί άνθρωποι και καλοί χριστιανοί, αλλά κάνουμε μεγάλο λάθος. Η πορεία μας στη ζωή μας, όπως αυτή αποκαλύπτεται μέσα στην οικογένειά μας, και στον εργασιακό χώρο και στο κοινωνικό περιβάλλον, είναι πορεία που ικανοποιεί τα πάθη, και δεν είναι πορεία για την κάθαρση, για τον αγιασμό, για την θέωση, για τη σωτηρία.

Όσο μας ξέρει ο σύντροφος της ζωής μας, δεν μας ξέρει κανένας άλλος. Και καμιά φορά όσο μας ξέρουν τα παιδιά μας, και όσο μας ξέρουν συνεργάτες, υφιστάμενοι και προϊστάμενοι, και τόσοι άλλοι, που γνωρίζουν και βλέπουν τα στραβά μας και τα λάθη μας και τις κακίες μας, τόσο καλά ώστε να 'μαστε εμείς τυφλοί και να μη τις βλέπουμε. Μόνον βέβαια ο Θεός γνωρίζει καλύτερα από όλους, ποιοι είμεθα στο βάθος του είναι μας, διότι Αυτός βλέπει μέσα στις καρδιές μας. […]

Γι' αυτό και χρειάζεται η καθημερινή μετάνοια και η αλλαγή της ζωής μας, να μάθουμε από τώρα να ζούμε την αιώνια ζωή, ή μάλλον την ίδια ζωή που έζησε ο Χριστός πάνω στη γη.

Να παλεύουμε λοιπόν και να αγωνιζόμαστε κάθε μέρα, για την κάθαρση, τον φωτισμό και τον αγιασμό. Και αν δεν τα καταφέρνουμε, άνθρωποι είμαστε, κι αν λυγίζουμε, και αν κάθε μέρα πέφτουμε, να σηκωνόμεθα, να ομολογούμε ότι είμεθα αμαρτωλοί, ότι είμεθα ένα τίποτα, μπροστά στον αγιασμό των αγίων και μπροστά στην Παναγιότητα και Παναγαθότητα του Αγίου μας Θεού. Πρέπει να μάθουμε να ζούμε όπως έζησε ο Χριστός, και πρέπει να μάθουμε να τρεφόμεθα καθημερινά από τον άρτον της ζωής, απ' τον άρτον της δικαιοσύνης, απ' τον καθημερινό άρτο της κάθε αρετής που πρέπει να καλλιεργούμε. […]

(Αναδημοσίευση από: http://iereasanatolikisekklisias.blogspot.gr/2012/10/blog-post_1565.html, όπου και η συνέχεια)

***

## Η πνευματική καθοδήγηση, που γιατρεύει τις πληγές μας (εξομολόγηση: αγκάθι ή συμφιλίωση;)

Ένα από τα μεγαλύτερα αγκάθια στον εγωισμό μας, που μας σκανδαλίζει αφάνταστα, είναι ότι η Εκκλησία μάς ζητάει να βρούμε έναν άνθρωπο, αμαρτωλό σαν εμάς, και να του αποκαλύψουμε τις αμαρτωλές πράξεις και σκέψεις μας. Φυσικά ήδη θα καταλάβατε το σκοπό αυτής της πράξης, που είναι να γίνουμε ταπεινοί. Η «εξομολόγηση στην εικόνα» ή «απευ-

θείας στο Θεό» ή «στην Παναγία» δε μας ταπεινώνει, εκτός αν είμαστε ήδη ταπεινοί. Μπορεί να μας βοηθήσει, κάτω από ειδικές συνθήκες (π.χ. αν δεν υπάρχει ιερέας), όμως δεν υποκαθιστά την πραγματική εξομολόγηση.

Εκτός όμως από την καλλιέργεια της ταπείνωσης (που είναι τόσο οδυνηρή στα πρώτα στάδια, ώστε να καθυστερούμε για χρόνια το μεγάλο βήμα, ακριβώς όπως δυσκολευόμαστε να πάμε στον οδοντίατρο ή να δώσουμε αίμα), υπάρχουν και οι εξής σοβαροί λόγοι, που κάνουν την εξομολόγηση απαραίτητη:

α) Ο ιερέας διαβάζει στον εξομολογούμενο τη «συγχωρητική ευχή», με την οποία οι εξομολογημένες αμαρτίες του συγχωρούνται και δε θα τον βαραίνουν κατά την ώρα του θανάτου και κατά την ημέρα της κρίσεως. Οι απόστολοι είχαν λάβει από το Χριστό την εξουσία να συγχωρούν αμαρτίες, εξουσία που ανήκει μόνο στο Θεό («όσα εάν δήσητε επί της γης, έσται δεδεμένα εν τω ουρανώ, και όσα εάν λύσητε επί της γης, έσται λελυμένα εν τω ουρανώ», *Ματθ*. 18, 18)· εκείνοι κληροδότησαν αυτή τη χάρη στους μαθητές τους (τους πρώτους επισκόπους[2]), κι εκείνοι στους ιερείς κατά τη χειροτονία τους, ώστε, από ιερέα σε ιερέα, έφτασε ώς τις μέρες μας.

Αυτό δεν αποτελεί εξουσία του ιερέα πάνω στους πιστούς, ούτε τον καθιστά «μεσάζοντα» ανάμεσα στον απλό άνθρωπο και το Θεό (άλλωστε και ο ιερέας εξομολογείται, ενώ ένας επίσκοπος ή ακόμη και πατριάρχης μπορεί να εξομολογείται σε έναν απλό παπά), αλλά επιβαρύνει τον ιερέα με την τρομακτική ευθύνη της σωτηρίας των ανθρώπων. Έτσι ο ιερέας γίνεται χοάνη που δέχεται μέσα της κάθε αμαρτία και την αδειάζει στο κενό.

Φυσικά, είναι λανθασμένη η τακτική που ακολουθούν κάποιοι, να ζητούν από τον ιερέα να τους διαβάσει την ευχή της συγχώρησης των αμαρτιών, χωρίς να του εξομολογηθούν τίποτα. Αν πιστεύουν ότι δεν έχουν τίποτα να εξομολογηθούν, ούτε καν κάποιο ζήτημα ή προβληματισμό να συζητήσουν, γιατί ήρθαν για εξομολόγηση; Αφού έκαναν – πολύ σωστά – το πρώτο βήμα, που είναι το πιο δύσκολο, ας κάνουν και το εύκολο: ν' ανοίξουν την καρδιά τους και ν' αφήσουν τον πνευματικό να δει μέσα της. Δε φαντάζονται ούτε οι ίδιοι πόσο θα ωφεληθούν και θα χαρούν. Στ' αλήθεια, ίσως ν' αλλάξει η ζωή τους.

β) Η εξομολόγηση δεν είναι μια «ανάκριση θρησκευτικού τύπου», αλλά μια βαθιά και διαρκής σχέση πνευματικής πατρότητας, στην οποία ο «πνευματικός» ή «γέροντας» (δηλαδή ο πνευματικός δάσκαλος[3]) καλείται να στηρίξει τον άνθρωπο που τον πλησιάζει και θέτει τον εαυτό του στα χέρια του ως παιδί προς το γονιό, να τον βοηθήσει να ξεπεράσει τα πάθη του (δηλαδή να νικήσει την αμαρτία εντός του) και όσο το δυνατόν πιο καθαρός να πλησιάσει το Θεό.

Αυτή η πνευματική πατρότητα δεν είναι επίσημος «θεσμός» και μπορεί να την ασκήσει και λαϊκός, άντρας ή γυναίκα, με την προϋπόθεση ότι διαθέτει σοφία Θεού: ή είναι άγιος –αυτό θα ήταν το ιδανικότερο– ή έχει την ταπείνωση και τη σύνεση να μελετά του βίους και τα έργα των αγίων και να διδάσκει από τα υποδείγματά τους και όχι μόνο λέγοντας την ανθρώπινη γνώμη του. Τότε αυτός ο γέροντας ή η γερόντισσα μπορεί να διδάσκει ανθρώπους, και να τους οδηγεί σε ιερέα για την (ας την πούμε έτσι) «συγχωρητική εξομολόγηση», αυτήν που περιλαμβάνει την άφεση των αμαρτιών.

---

[2] Όπως ο Τίτος, πρώτος επίσκοπος Κρήτης, ο Τιμόθεος, πρώτος επίσκοπος Εφέσου της Μ. Ασίας, οι ευαγγελιστές Μάρκος και Λουκάς, ο Ιγνάτιος ο Θεοφόρος, πρώτος επίσκοπος Αντιόχειας της Συρίας κ.ά. Από τους πρώτους επισκόπους ήταν, κατά τους αρχαίους χριστιανούς ιστορικούς, και ο γνωστός μας Λάζαρος, ο φίλος του Ιησού, που έγινε επίσκοπος Κύπρου (ο τάφος του υπάρχει στη Λάρνακα).

[3] Κανονικά, «γέροντας» λέγεται ο πνευματικός πατέρας των μοναχών, ενώ των λαϊκών «πνευματικός».

Πολλοί σημαντικοί γέροντες κατοικούν στα μοναστήρια ή τις ερήμους (και μπορεί να είναι απλοί μοναχοί, χωρίς χειροτονία ιερέα, που δε μπορούν να λειτουργήσουν, ή μοναχές), αλλά μπορεί να ζουν και δίπλα μας, να είναι μορφωμένοι ή αμόρφωτοι, πλούσιοι ή φτωχοί, πιθανόν παραμελημένοι γέροι ή φαινομενικά αλλοπρόσαλλοι, αλλά οπωσδήποτε ευσεβείς, ταπεινοί και γεμάτοι αγάπη για το συνάνθρωπό τους. Επίσης μπορεί να είναι στην ηλικία νέοι ή και παιδιά («παιδαριογέροντες»[4]), αν και συνήθως έχουν κάποια ηλικία, αφού η πρόοδος στην πίστη, την αγάπη και τη σοφία μπορεί να προϋποθέτει χρόνια.

Την πνευματική πατρότητα τη χρειάζεται απαραίτητα κάθε άνθρωπος, όπως χρειάζεται τον προσωπικό και τον οικογενειακό του γιατρό. Αυτή η σχέση, όταν λειτουργεί σωστά, απελευθερώνει, δυναμώνει, εξισορροπεί, ειρηνεύει, προλαμβάνει συμφορές, και τελικά θεραπεύει. Αυτή η σχέση, μια ιδιαίτερα εξελιγμένη θεραπευτική επιστήμη του ορθόδοξου χώρου, είναι που αντικαταστάθηκε με την ψυχοθεραπεία δυτικού τύπου στις σύγχρονες κοινωνίες, παρόλο που οι επιδιώξεις τους δεν είναι κοινές: ο ψυχίατρος ή ο ψυχολόγος αποσκοπεί στην αποκατάσταση της ψυχικής υγείας, ενώ ο πνευματικός στη θεραπεία από την αμαρτία, δηλαδή στην αιώνια σωτηρία.

Εννοείται ότι *ψάχνεις* για τον κατάλληλο πνευματικό, όπως ψάχνεις για τον κατάλληλο γιατρό, μπορεί να διανύσεις χιλιόμετρα για να τον βρεις, δοκιμάζεις, πιθανώς απορρίπτεις, προσεύχεσαι και προσέχεις. Αρκεί να μην εξαπατάς τον εαυτό σου, λέγοντας στη συνείδησή σου πως είναι ανάξιος για πνευματικός σου κάποιος που σου λέει την αλήθεια χωρίς να σε κολακεύει. Και φυσικά είναι δικαίωμά σου να μην αναζητήσεις ποτέ πνευματικό και να μην προσέλθεις ποτέ για εξομολόγηση (ιδίως αν «δεν αισθάνεσαι αμαρτωλός»), όπως και να… μην πας ποτέ σε γιατρό και να μην κάνεις εξετάσεις, ιδίως αν «δεν αισθάνεσαι άρρωστος». Μπορείς να κάνεις ο ίδιος διάγνωση στον εαυτό σου διαβάζοντας βιβλία, περιφρονώντας τη ζεστή πραγματική επικοινωνία μ' έναν άλλο άνθρωπο και χωρίς ν' ανοίγεσαι σε μια «δεύτερη γνώμη».

Μπορεί έτσι να μην αρρωστήσεις ποτέ και να ζήσεις μέχρι βαθύ γήρας, το πιθανότερο όμως είναι ότι θα υποφέρεις και θα πεθάνεις πρόωρα. Στην περίπτωση του πνευματικού, μπορεί να πλησιάσεις «μόνος σου» το Θεό και να σωθείς, το πιθανότερο όμως είναι πως θα περιπλανηθείς σε άγνωστα μονοπάτια και μάλιστα ίσως –το χειρότερο– να νομίζεις ότι Τον βρήκες ή και ότι «Εσύ» είσαι ο κατάλληλος πνευματικός άλλων ή ακόμη και ότι, με κάποιο παράξενο τρόπο, είσαι ο Θεός ή ένας θεός. Κανείς δε μπορεί να είναι βέβαιος, όταν είναι μόνος. Χρειάζεται τη συμβουλή έμπειρων οδηγών, που δεν τον κολακεύουν. Και, για να τη ζητήσει, κάνει το πρώτο βήμα προς την ταπείνωση.

***

«Από τους δύο ληστές (που σταυρώθηκαν δίπλα στο Χριστό), ο ένας σώθηκε – μην απελπίζεστε. Από τους δύο ληστές, ο ένας χάθηκε – μην επαναπαύεστε» (άγιος Αυγουστίνος).

«Κύριε, δώσε μου το χάρισμα να βλέπω τις δικές μου αμαρτίες και να μην κατηγορώ τους αδελφούς μου» (άγιος Εφραίμ ο Σύρος).

---

[4] Ο χαρακτηρισμός αυτός δόθηκε μάλλον για πρώτη φορά στο παιδί, που αργότερα έγινε ο άγιος Μακάριος ο Αιγύπτιος (4ος αι. μ.Χ.). Καταγράφονται όμως κι άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, ανθρώπων που διέθεταν σοφία και αγιότητα από παιδιά, όπως ο άγιος Νικόλαος ο Κουρταλιώτης, ο άγιος Σεραφείμ Ζελίου (Φθιώτιδας), ο άγιος Αρτέμιος της Βέρκολα (Ρωσίας), ο άγιος Γαβριήλ της Πολωνίας, η αγία Ματρώνα της Μόσχας κ.λ.π. Σημειωτέον ότι στο θέμα αυτό επηρεάζει η ανατροφή που λαμβάνει το παιδί από το περιβάλλον του (η οποία συντελεί στο άνοιγμα ή στο κλείδωμα της νοερής καρδιάς του απέναντι στο Θεό), αλλά και συνεπάγεται τραγικότερη πτώση, αν μεγαλώνοντας το παιδί αυτό αποστραφεί το Θεό – αφού κανείς δεν είναι εκ γενετής «προγραμματισμένος», δηλ. προορισμένος, για τον παράδεισο, μόνο προσκεκλημένος.